

Dossier

Bewindvoering bij mensen in armoede

2025

Inhoudstafel

INLEIDING	4
WAT IS BEWINDVOERING	6
• verschillende soorten bewindvoering	
SIGNALEN ROND BEWINDVOERING	8
• Start bewindvoering	8
• Communicatie tussen cliënt en bewindvoerder	11
• Het jaarverslag	13
• Het leefgeld	14
• De kosten van bewindvoering	17
• Wat als het misloopt?	19
• Rechten van de cliënt	21
• Gevoel van eigenwaarde	22
AANBEVELINGEN	24
CONCLUSIE	27
BRONNEN	29

INLEIDING

Wanneer iemand niet meer in staat is om zelf beslissingen te nemen of zijn goederen te beschermen, kan deze persoon onder bewindvoering geplaatst worden. Dit geldt enkel voor volwassenen. Stel je krijgt Alzheimer, je hebt een mentale beperking en de verlengde minderjarigheid loopt af of je krijgt een zwaar ongeluk en belandt in een coma. Allemaal situaties waarin het noodzakelijk kan zijn een bewindvoerder aan te stellen. Dit maakt ook dat de groep van mensen onder bewindvoering heel divers is. In dit dossier focussen we op een kleine deelgroep van de diverse groep mensen onder bewindvoering: mensen in armoede die onder bewindvoering staan.

Voor veel anderen mensen verloopt de procedure bewindvoering vlot, maar helaas merkt het Netwerk tegen Armoede door gesprekken die gevoerd werden met ervaringsdeskundigen in armoede onder bewindvoering dat er heel wat zaken mislopen in de bewindvoering bij deze specifieke groep. Dit dossier heeft als doel om deze knelpunten in kaart te brengen en een dialoog op gang te brengen over hoe het anders kan voor mensen in armoede onder bewindvoering.

De huidige procedure is weinig gereguleerd wat ruimte zou kunnen geven aan maatwerk. Alleen zien we in de praktijk dat veel bewindvoeringen volgens vaste bureaucratische en weinig flexibele procedures verlopen.

Dit dossier kwam tot stand op basis van getuigenissen van ervaringsdeskundigen onder bewindvoering uit een aantal verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen.

“Als we het individu vergeten, vergeten we de menselijkheid. Bewindvoering zou echt een traject op maat moeten zijn - heel individueel, want elke persoon onder bewindvoering heeft andere noden, het is een heel diverse groep.”

Traject met de verenigingen

Mensen die onder bewindvoering staan, zijn één van de meest kwetsbare doelgroepen waar we binnen het Netwerk tegen Armoede mee werken. **Het gaat om mensen die door de vrederechter als handelingsonbekwaam zijn bestempeld**, om zich te beschermen tegen zichzelf en/of de buitenwereld. Een aantal van de geïnterviewde ervaringsdeskundigen heeft een psychische of mentale kwetsbaarheid. Daarom was het voor dit dossier niet aangewezen om de gebruikelijke wijze te werken, door mensen uit verschillende verenigingen samen te brengen en in één groep rond het thema te werken.

Veel ervaringsdeskundigen onder bewindvoering waren ook bang om hun verhaal te vertellen. **Daarom hebben we besloten om de ervaringen en getuigenissen te verzamelen op een plek die voor hen veilig is: de vereniging.** De ervaringsdeskundigen konden kiezen om binnen de vereniging met andere mensen onder bewindvoering samen hun inzichten te delen, of dit in een privégesprek te doen, al dan niet met een medewerker uit de vereniging erbij. Door de keuze aan hen te laten, werd er al een basis gelegd van **vertrouwen**, waar verder op gebouwd kon worden. Bij sommige mensen of groepen werden de verhalen in één keer opgetekend, bij anderen vroeg dit meer tijd en dus ook meerdere bezoeken aan de vereniging. Deze manier van werken zorgde voor voldoende veiligheid en ruimte om vertrouwen op te bouwen, zodat mensen hun verhaal konden delen.

De volgende verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen, werkten mee aan dit dossier: Open Armen vzw (Halle), PSC Open Huis (Antwerpen), T' ANtWOORD (Turnhout), De Vrolijke Kring (Ronse), Onder Ons (Sint-Truiden).

WAT IS BEWINDVOERING?

Een bewindvoerder kan tijdelijk aangesteld worden of levenslang. **Bij een tijdelijke bewindvoering gaat het om een tijdelijke onbekwaamheid door bijvoorbeeld ziekte of een ongeval.** De bewindvoering kan dan **enkel stopgezet worden als er een medisch attest door de huisarts of behandelende specialist wordt bezorgd** waarin staat dat de medische oorzaak van de bewindvoering voorbij is.

Een bewindvoering kan **aangevraagd worden door de persoon zelf, een hulpverlener of een familielid.** De aanvraag gebeurt tegenwoordig meestal online via het Centraal Register ter Bescherming van Personen. Bij de aanvraag wordt informatie gevraagd over de persoon voor wie de aanvraag wordt ingediend, wat hij/zij/die nog zelf kan en waar men moeite mee heeft. De aanvrager kan ook voorstellen wie hij/zij/die graag als bewindvoerder heeft. Een medisch attest wordt ook toegevoegd indien nodig. Enkel wanneer de persoon gezond is, maar te veel geld uitgeeft en daardoor in financiële problemen raakt, is er geen medisch attest nodig.

Verschillende soorten bewindvoering

Er zijn verschillende vormen van bewindvoering, de ene verregaander dan de andere:

1. Volledige bewindvoering over financiën en goederen

- a. De bewindvoerder is verantwoordelijk voor het beheren van je financiën zoals rekeningen betalen. Daarnaast ondertekent hij ook in jouw plaats contracten e.d. en beslist hij over verbouwingen of grote kosten in je leven

2. Bewindvoering over persoon

- a. De bewindvoerder neemt beslissingen in functie van je welzijn. Dit gaat over keuzes betreffende je gezondheid, maar ook over waar je woont en met wie bijvoorbeeld

3. Bewindvoering over financiën, goederen en persoon

- a. De bewindvoerder neemt zowel beslissingen over je financiële situatie, je goederen zoals je woning of auto en je gezondheid, of en met wie je mag samenwonen/huwen en dergelijke

Eenmaal die aanvraag ingediend komt die terecht bij de vrederechter. De persoon die mogelijk onder bewindvoering komt te staan, wordt uitgenodigd voor een gesprek op het vredegerecht. Hulpverleners, vertrouwenspersonen, familieleden, de aangestelde bewindvoerder en andere mogelijke betrokkenen zijn ook aanwezig op dit gesprek. **Op basis van dit gesprek beslist de vrederechter welke taken de bewindvoerder op zich neemt en wat de persoon in kwestie zelf nog kan doen.** Ook worden tijdens dit gesprek de bewindvoerder en vertrouwenspersoon aangesteld.

Er wordt altijd eerst nagegaan of iemand van de familie als bewindvoerder kan aangesteld worden. Kan dit niet, dan duidt de vrederechter een advocaat aan.

Voor zover het kan zal de bewindvoerder de cliënt zoveel mogelijk betrekken bij de beslissingen die genomen moeten worden. Indien nodig zal de bewindvoerder sommige beslissingen alleen nemen: bijvoorbeeld iemand die in coma ligt, is niet in staat om betrokken te worden bij beslissingen.

Daarnaast is **de bewindvoerder ook verplicht om jaarlijks een verslag te schrijven.** Hierin staan alle uitgaven, inkomsten en wat de bewindvoerder allemaal voor zijn/haar/hun cliënt heeft gedaan. **Dit verslag moet zowel aan de cliënt, de vertrouwenspersoon als de vrederechter bezorgd worden.** Zo kunnen de vrederechter en de vertrouwenspersoon mee toezicht houden op het correct verloop van de bewindvoering.

Bovenstaande uitgelegde procedure is hoe in theorie een bewindvoering aangevraagd wordt en zou moeten verlopen. **Gesprekken met ervaringsdeskundigen onder bewindvoering leveren helaas een aantal signalen, drempels en problemen op die zorgwekkend zijn.** We gaan hier in het volgende deel van dit dossier verder op in. Daarna focussen we op aanbevelingen die volgens mensen onder bewindvoering zouden kunnen helpen om de procedure beter en leefbaarder te maken. Belangrijk om te weten is dat het in dit dossier louter gaat om **mensen met armoede-ervaring die onder bewindvoering zitten.** De volledige groep mensen onder bewindvoering is namelijk veel groter en diverser. Wanneer we in dit dossier spreken over mensen onder bewindvoering, bedoelen we dus de specifieke groep van mensen in armoede die onder bewindvoering staan.

Signalen rond bewindvoering

Waar loopt het mis?

Mensen in armoede die onder bewindvoering staan ondervinden een aantal belangrijke drempels in enerzijds de aanvraag en het verloop van de bewindvoering en anderzijds het volwaardig deelnemen aan de samenleving eens zij onder bewindvoering staan.

Door het meestal geringe leefgeld komen zij vaak in armoede terecht. De verregaande beperkingen op hun bewegings- en beslissingsvrijheid bemoeilijken de participatie aan de samenleving nog meer.

In de volgende alinea's gaan we dieper in op verschillende drempels en problemen waar mensen onder bewindvoering mee te maken krijgen. We bespreken achtereenvolgens de opstart van de bewindvoering, de communicatie tussen bewindvoerder en cliënt, het jaarverslag, het leefgeld, de kosten die verbonden zijn aan bewindvoering, wat als de bewindvoerder fouten maakt of zijn/haar/hun plichten niet nakomt, de rechten van iemand onder bewindvoering en last but not least de impact van bewindvoering op het gevoel van eigenwaarde dat mensen hebben.

Als het vanaf het begin al misloopt

Bij de aanvraag voor bewindvoering duiken er al onmiddellijk een aantal drempels op. Zo is het voor mensen vaak **niet duidelijk wat bewindvoering juist inhoudt en wat de impact van bewindvoering zal zijn op het verdere leven.**

"Toen ik leukemie kreeg, werd mijn arbeidscontract niet verlengd. Toen al mijn spaargeld op was aan het betalen van de rekeningen, ben ik hulp gaan zoeken bij het OCMW want de schulden stapelden zich snel op. Die wilden me enkel helpen als ik mijn auto en caravan verkocht, maar dat wilde ik niet. Mijn vrouw is gehandicapt en die caravan is de enige manier om er eens even tussenuit te zijn. Via de thuishulp van mijn vrouw werd dan voorgesteld om vrijwillig onder bewindvoering te gaan. Bij het kennismakingsgesprek werd me gezegd dat eens de schulden afbetaald waren, ik kon stoppen met bewindvoering. Dat blijkt niet het geval te zijn, ik voel me dus wel een beetje bedrogen."

Daarnaast wordt er soms **zonder medeweten van de cliënt een aanvraag tot bewindvoering ingediend**. De cliënt vindt dan plots een brief in de bus met een uitnodiging om naar het vredegerecht te komen zonder dat de aanvraag op voorhand met hem/haar/hun besproken is. Dit kan absoluut niet de bedoeling zijn.

“Mijn begeleider van wonen heeft een aanvraag gedaan zonder dat ik het wist. Ik kreeg ineens een brief dat ik op gesprek moest bij de vrederechter wat ik niet wilde. Ik ben toen geweest maar had niet het gevoel dat ik daar iets kon zeggen.”

Ik kreeg telefoon van de huisdokter dat hij een papier had gekregen om in te vullen, we dachten dat dit nodig was voor een erfenis. Ik heb telefonisch goedkeuring gegeven. Daarna kreeg ik plots een brief van de vrederechter voor een zitting. Toen ik daar aankwam was heel mijn familie daar en ook de hulpverlener. Ik had het gevoel dat alles al op voorhand afgesproken was, de correspondentie tussen mijn familie en de hulpverlener was al maanden bezig zonder dat ik van iets wist.”

Kunnen mensen hun verhaal doen tijdens de zitting?

Tijdens de zitting met de vrederechter zijn mensen vaak enorm zenuwachtig, ze begrijpen niet goed wat er juist gebeurt en zijn enorm onder de indruk van het vredegerecht en de setting. Voor de meesten is het de eerste keer dat ze op zo'n plek komen. Mensen hebben soms angst dat ze iets verkeerd hebben gedaan of durven niet te spreken omdat ze bang zijn iets fout te zeggen. **Door de angst, de stress, het gevoel van overdonderd te zijn, voelen ze zich niet veilig en hebben ze niet de mentale ruimte om het belang van de beslissing te begrijpen en om hun kant van het verhaal te kunnen vertellen.**

“De vrederechter vroeg me allerlei vragen waarop ik het antwoord niet wist, maar ik moest toch antwoorden. Toen heeft hij besloten om mij onder bewindvoering te plaatsen. Onderweg naar huis had ik echt het gevoel dat ik iets verkeerd had gedaan of gezegd.”

Ook hebben mensen onder bewindvoering vaak **het gevoel dat hun verhaal er niet toe doet**. Er wordt meer geloof gehecht aan de woorden van de familie en/of hulpverlener. Er is geen keuze over het al dan niet in bewindvoering gaan. **Ze voelen zich niet gehoord tijdens de zitting**. De informatie die op de zitting gegeven wordt, is meestal ook niet aangepast aan het niveau van de cliënt. De juridische termen die gebruikt worden, begrijpen mensen niet altijd. De zitting is het enige moment dat de vrederechter met de cliënt praat. Op basis van dit gesprek neemt de vrederechter de beslissing om iemand al dan niet onder bewindvoering te plaatsen. Echter schetst deze momentopname geen voldoende goed beeld om een dergelijke ingrijpende beslissing te nemen.

Bewindvoering als alternatief voor afbouw bestaande dienstverlening

Een zorgwekkend signaal dat het Netwerk tegen Armoede meermaals hoort, is dat **mensen onder bewindvoering worden geplaatst omdat het lokale OCMW/CAW het bestaande aanbod budgetbeheer en/of budgetbegeleiding afbouwt**. Veel van deze mensen kunnen niet meer mee in de huidige digitale wereld om hun betalingen te doen of hebben moeite om rond te komen. Niet doordat ze niet kunnen budgetteren, maar omdat hun inkomen structureel onder de armoedegrens ligt. **Deze mensen onder een ingrijpende procedure als bewindvoering plaatsen omdat de dienstverlening die wel op hun maat is, afgebouwd wordt, is simpelweg ontoelaatbaar**. Vaak raken deze mensen nooit meer onder bewindvoering uit en krijgen ze ook niet de ruimte om de nodige vaardigheden aan te leren (zoals PC-banking) om zo wel zelfstandig hun financiën terug in handen te nemen.

Mensen “kiezen” in deze situatie meestal voor bewindvoering omdat ze anders hun financiën opnieuw volledig zelf in handen krijgen. Dit terwijl mensen onder budgetbegeleiding of budgetbeheer omwille van allerlei mogelijke redenen niet in staat zijn om hun financiën volledig zelf te beheren. **De keuze voor bewindvoering wordt dan meestal gemaakt uit noodzaak aan een vorm van dienstverlening**.

“Ik ben ook via budgetbegeleiding naar bewindvoering gegaan. Het OCMW stopte met budgetbegeleiding en toen hebben ze aan mij gevraagd wat ik wilde: alles zelf doen, wat ik niet kan, of onder bewindvoering gaan. Ik heb dan maar bewindvoering gezegd en na 14 dagen was dat al in orde.”

Als communicatie miscommunicatie wordt

De communicatie tussen bewindvoerder en cliënt loopt vaak slecht en levert problemen op voor personen onder bewindvoering.

Een regelmatig gehoorde klacht is dat de bewindvoerder onbereikbaar is. Vaak kunnen mensen onder bewindvoering enkel terecht bij een secretaresse die de vraag al dan niet doorgeeft aan de bewindvoerder. Terugkoppeling is er niet altijd, waardoor de persoon in kwestie meermaals voor dezelfde vraag/probleem contact moet opnemen met de bewindvoerder. Soms moeten mensen wekenlang wachten op antwoord. Dit is frustrerend en leidt tot stress, maar ook boosheid.

“Contact leggen met de bewindvoerder zelf is moeilijk. Als ik bel, is het altijd de secretaresse die opneemt en vaak moet ik dan nog een keer extra bellen om een antwoord te krijgen. Ze zegt altijd dat ze het zal doorgeven, maar dan hoor ik er daarna niks meer van. Op mails krijg ik nooit antwoord.”

“Ik had toestemming van mijn bewindvoerder om een nieuw appartement te zoeken. Ik had er een gevonden dat binnen het budget lag, het was echt mooi met zelfs een klein terras, alles wat ik nodig had. Ik kon geen contact krijgen met mijn bewindvoerder want ze was op vakantie. Toen ze terugkwam was het al te laat en was het appartement aan iemand anders verhuurd.”

Weinig, geen of ontoegankelijke communicatie leidt tot een gebrek aan vertrouwen.

Veel mensen onder bewindvoering voelen argwaan en wantrouwen naar hun bewindvoerder toe, omdat ze er nauwelijks contact mee hebben. Dit is niet bevorderlijk voor de relatie tussen beiden en heeft een impact op het gedrag van de cliënt. Dit kan er op zijn beurt weer toe leiden dat de bewindvoerder hier slecht op reageert en in het ergste geval zelf een stopzetting van de bewindvoering vraagt.

“In het begin liep de bewindvoering slecht. Toen ik pas onder bewindvoering kwam had ik 4.000 euro spaargeld, na een aantal jaar nog maar 2.000 euro. Ik begreep niet wat er met mijn geld gebeurd was en ben heel boos geworden op mijn bewindvoerder. Achteraf heeft de bewindvoerder uitgelegd hoe dat gekomen is. Nu loopt de communicatie wel goed.”

Als er wel (minimale) communicatie is, past de bewindvoerder deze vaak niet aan aan de noden van zijn cliënt. **Bewindvoerders hebben vaak geen feeling met de leefwereld van mensen onder bewindvoering.** Ook hebben ze weinig inzicht in armoedeproblematiek en hoe het is om met een zeer beperkt budget te moeten rondkomen. Beslissingen worden dan ook vaak eenzijdig opgelegd door de bewindvoerder. Van inspraak voor de cliënt is er in de praktijk vaak weinig sprake.

“Ik heb het gevoel dat alles voor mij wordt beslist en dat ik zelf niets meer te zeggen heb. Zelfs als er geld is, wijkt de bewindvoerder zelden af van de door hem gemaakte afspraken.”

Geen vertrouwen in de vertrouwenspersoon

De rol van vertrouwenspersoon is zeer belangrijk binnen bewindvoering. Vaak fungeert deze als een brug tussen bewindvoerder en cliënt en vertaalt hij de boodschap van de bewindvoerder op maat van de cliënt.

Helaas zijn er mensen die geen vertrouwenspersoon aangesteld hebben en ook niet op de hoogte waren dat ze hier recht op hebben. Daarnaast gebeurt het ook soms dat er een vertrouwenspersoon wordt aangesteld zonder inspraak van de cliënt. Vaak gaat het dan om een hulpverlener die al hulp verleent aan de betrokken persoon. Echter, om als vertrouwenspersoon zijn rol ten volle te kunnen spelen, is het noodzakelijk dat er vertrouwen is tussen de aangestelde persoon en de cliënt. **Daarom is het essentieel dat de vertrouwenspersoon gekozen wordt door de persoon die onder bewindvoering komt te staan.** Anders is de rol van de vertrouwenspersoon al bij voorbaat gedoemd te mislukken.

“Ik denk niet dat ik een vertrouwenspersoon heb en ik zou ook niet weten hoe ik er aan geraak.”

“Mijn vertrouwenspersoon was degene die achter mijn rug de bewindvoering heeft aangevraagd, dus ik had helemaal geen vertrouwen in haar.”

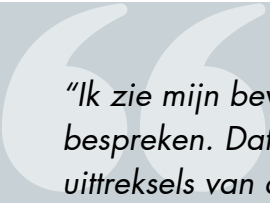
Een meer frequent overzicht van uitgaven en inkomsten is noodzakelijk voor mensen onder bewindvoering. Er zijn verschillende mogelijkheden en good practices hiervoor:

- **Een speciale versie van de bankapp**
 - Banken hebben een speciale versie van hun bankapp waarbij cliënten onder bewindvoering, in budgetbeheer of collectieve schuldenregeling wel een overzicht krijgen van welke inkomsten en uitgaven er op hun rekening gebeuren, maar ze kunnen zelf geen betalingen uitvoeren. Voor mensen onder bewindvoering geeft dit een beetje zekerheid en het gevoel op de hoogte te zijn van wat er allemaal gebeurt. Mensen krijgen als het ware terug een gevoel van controle over hun leven, iets wat ze heel vaak verliezen eens ze onder bewindvoering komen te staan. Helaas gebruiken niet alle bewindvoerders een dergelijke app. Daarnaast kan niet elke persoon onder bewindvoering die hier nood aan heeft met apps werken.
- **Een maandelijks papieren overzicht van de uitgaven**
 - Mensen die onder budgetbeheer zitten bij het OCMW krijgen vaak wel een maandelijks overzicht van hun rekening. Eens ze onder bewindvoering komen te staan, stopt dit plots.

Het jaarverslag

Bewindvoerders zijn **wettelijk verplicht jaarlijks een verslag op te stellen met een overzicht van de inkomsten en uitgaven** en wat zij als bewindvoerder voor hun cliënt gedaan hebben. **Helaas zijn er nog steeds bewindvoerders die dit niet doen of die dit verslag niet aan hun cliënt en zijn/haar/hun vertrouwenspersoon bezorgen.** Hierdoor beschikken deze mensen onder bewindvoering over **geen enkele informatie wat betreft hun financiële situatie.** Dit is zorgwekkend, het is een officiële verplichting. Wanneer cliënten dit verslag niet krijgen, wordt hun recht op informatie geschonden.

Daarnaast zijn de getuigenissen over het jaarverslag unaniem: **het is onduidelijk, moeilijk te lezen en mensen begrijpen het niet.** Wanneer zij hun bewindvoerder contacteren om een afspraak te maken om dit samen te kunnen overlopen, lukt dit vaak niet. Sommigen krijgen hun bewindvoerder niet te pakken, zoals hierboven beschreven. Anderen krijgen een afspraak, maar de bewindvoerder past zijn taalgebruik niet aan waardoor ze nog steeds niets begrijpen van het verslag. Sommige bewindvoerders maken een afspraak met hun cliënt, maar nemen niet de tijd om grondig door het verslag te gaan.

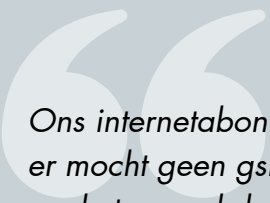
"Ik zie mijn bewindvoerder 1x per jaar 10 tot 15 min om dat jaarverslag te bespreken. Dat is binnen en buiten. Ik heb geen vertrouwen in haar. De uittreksels van de bank staan ook op dat jaarverslag, maar dat is niet duidelijk, dat is te klein. Ik heb gevraagd of dat groter gemaakt kan worden, maar ik heb geen antwoord gekregen."

Een frequent overzicht van inkomsten en uitgaven en de balans van de rekening is een belangrijke houvast voor mensen die in een systeem zitten waarbij ze het gevoel hebben dat ze de volledige controle over hun leven kwijt zijn. Het geeft hen een minimaal gevoel van controle en zeggenschap over hun leven. Daarnaast bezorgt het hen ook rust om te weten welke rekeningen worden betaald, welke eventuele schulden worden afgelost, hoeveel geld er wordt gespaard en noem maar op.

Onvoldoende leefgeld om van te leven

Mensen onder bewindvoering krijgen een leefgeld, meestal is dit wekelijks, soms maandelijks. Vaak gaat het om een bedrag tussen de 70-120 euro per week. Dit afhankelijk van het beschikbare inkomen, eventuele schulden die afbetaald moeten worden en welke kosten de cliënt met zijn/haar/hun leefgeld moet betalen. Meestal gaat het hier om kosten voor voedsel, persoonlijke verzorging, vrije tijd, openbaar vervoer en het onderhoud van de woning.

Apothekerskosten worden bijna altijd rechtstreeks door de bewindvoerder betaald, net zoals vaste kosten van energie, huur, internet en telefonie. Wanneer er een auto aanwezig is, hangt dit van persoon tot persoon af. Sommige cliënten moeten zelf alle kosten voor de wagen betalen met hun leefgeld, anderen enkel benzine terwijl de bewindvoerder de kosten voor de verzekering, wegentaks en dergelijke betaalt met geld buiten het leefgeld om. **Een constante doorheen de ervaringen van mensen onder bewindvoering is dat ze vaak weinig tot geen inspraak krijgen in zaken die door de bewindvoerder rechtstreeks betaald worden. Toch zouden ze graag vaker samen beslissingen nemen, dit versterkt hun gevoel van zeggenschap over hun eigen leven.**

Ons internetabonnement mochten we zelf kiezen, er was maar één voorwaarde: er mocht geen gsm in het abonnement inbegrepen zijn. Dat vond ik goed, het gaf me het gevoel dat ik ook iets te zeggen heb."

Hoe dan ook is een weekbudget van gemiddeld een honderdtal euro te weinig om een menswaardig bestaan te kunnen garanderen. Dit is al zo voor mensen die in goede gezondheid verkeren, laat staan dat er kosten zijn voor medicatie of dat je speciale voeding nodig hebt door allergieën of gezondheidsproblemen.

"Mijn leefgeld is ook te laag, ik moet vetarm eten, een speciaal dieet dat heel duur is. Ga maar eens vetarme voeding in de supermarkt kopen, dat kan ik niet betalen."

Schrijnend is ook dat het leefgeld bijna nooit automatisch aangepast/verhoogd wordt. Zelfs niet tijdens de inflatiecrisis de afgelopen jaren waarbij voedselprijzen vaak met meer dan 20% stegen. Voor veel mensen bleef het leefgeld ongewijzigd ondanks alle stijgende prijzen en een toegenomen beschikbaar inkomen dankzij de automatische indexering van de inkomens in België.

Het zou niet meer dan logisch zijn, dat wanneer een persoon onder bewindvoering zijn/haar/hun inkomen geïndexeerd wordt, dat deze indexering doorgerekend wordt naar het leefgeld. Een inkomensstijging met twee procent zou een automatische indexering van het leefgeld met twee procent moeten betekenen. Op zulke lage bedragen lijkt dit een verwaarloosbaar bedrag, maar voor mensen die met dit bedrag moeten rondkomen, telt elke eurocent.

Zonder uitzondering moesten alle mensen onder bewindvoering die bevraagd zijn in het kader van dit dossier zelf een verhoging van hun leefgeld aanvragen. Hierover bestaan geen wettelijke regels, ook niet bij ongeziene prijsstijgingen zoals we de afgelopen jaren gezien hebben. De stap om een verhoging van het leefgeld te krijgen, is enorm hoog voor veel cliënten. Zeker als de communicatie met de bewindvoerder niet vlot verloopt. Cliënten voelen zich volledig afhankelijk van de goedwil van hun bewindvoerder. Bij een weigering om het leefgeld te verhogen is er vaak ook geen uitleg. Dit voedt opnieuw het gevoel van afhankelijkheid, maar ook van willekeur, wat dan opnieuw leidt tot wantrouwen, onbegrip en frustratie.

"9 jaar geleden kreeg ik 50 euro leefgeld waarvan bewindvoerders dan uitgaan dat je daarmee je levenskwaliteit kan behouden. Terwijl nu de levenskwaliteit helemaal anders is."

"Ik heb 50 extra gevraagd, de secretaresse heeft gewoon nee gezegd, maar een uitleg heb ik niet gekregen. Al helemaal niet van de bewindvoerder want die hoor ik nooit. Terwijl ik wel geld heb want ik heb een aantal jaar geleden geërfd."

Ook wanneer mensen onder bewindvoering extra geld vragen, bijvoorbeeld omdat hun strijkijzer kapot is of ze nieuwe winterschoenen nodig hebben, overheerst het gevoel van volledige afhankelijkheid van de goedwil van de advocaat. Opnieuw speelt hier het gebrek aan een goede en open communicatie een belangrijke rol.

“

“Onlangs had ik een nieuw stoomstrijkijzer nodig. Ik had er een gezien, het laatste nieuwe model. Maar dat had ik niet nodig volgens mijn bewindvoerder. Ik moest er een nemen dat 20 euro goedkoper was. De bewindvoerder zegt ook altijd in welke winkel ik moet gaan kijken. Dat is niet fijn, ik ben geen klein kind. Recent heeft ze dat voor de eerste keer niet gedaan toen ik een nieuwe gsm nodig had.”

“

“Ik moet lang wachten op geld. Ik heb bijvoorbeeld nieuwe schoenen nodig en ik heb er dus gezien in de solden. Ik heb dan gebeld en dan moest ik een week wachten op een antwoord en nu moet ik wachten tot 18 juli tot mijn bewindvoerder uit vakantie is voordat ik het geld krijg. Dan hoop ik dat die schoenen er nog zijn in de winkel. En dan hoor je hier in de vereniging van anderen die dezelfde bewindvoerder hebben dat ze hun geld al na een paar dagen kregen.”

Soms kunnen mensen zien dat er nog voldoende geld op de rekening staat om het extra bedrag te ontvangen dat ze vragen. Bij een weigering krijgen zij dan ook een gevoel van onrechtvaardig behandeld te worden. Vaak gaat het echter om geld dat al opzij wordt gezet om toekomstige rekeningen te betalen. Helaas hebben mensen onder bewindvoering hier geen zicht op of besef van. **Duidelijke communicatie zou hierbij kunnen helpen in plaats van enkel een negatief antwoord op de vraag.**

“

“Ik vind het nieuwe verslag wel duidelijker omdat de kosten van bewindvoering nu duidelijk geworden zijn. Ik heb me dus gerealiseerd dat ik mijn bewindvoerder 1970 euro heb betaald. Ik heb die toen wel efkes gebeld om te zeggen dat hij goed aan mij verdiende (lacht).”

De kosten van bewindvoering

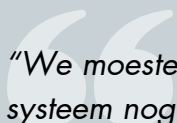
"Op mijn eindafrekening stond dat ik de bewindvoerder meer dan 1000 euro moest betalen, een deel voor werkingskosten en een deel zijn dossierkosten. Ik begrijp niet waarom ik zoveel moet betalen en wat die kosten allemaal inhouden. Ik wil dit niet betalen, maar ik kan dit niet weigeren hé, die bewindvoerder beheert mijn rekening en betaalt zichzelf met mijn geld."

Ook is er geen **proactieve communicatie en duidelijkheid rond extra kosten**, zelfs niet in het jaarverslag. Bewindvoerders van mensen die minder mobiel zijn rekenen extra kosten aan voor huisbezoeken terwijl de cliënt onmogelijk tot bij hen kan geraken. Een minimum aan dienstverlening zou moeten inbegrepen zitten in de basisprijs.

"Mijn bewindvoerder zijn kantoor is echt ver weg en onbereikbaar met het openbaar vervoer. Als ik dan vraag of ze op huisbezoek kan komen, moet ik extra betalen."

Ook worden er regelmatig honderden euro's aangerekend om een dossier af te sluiten. Enkele maanden later blijken mensen nog altijd overal geregistreerd te staan als onder bewindvoering. Dit roept veel vragen op over de betaalde kosten.

"We moesten 950 euro aan dossierkosten betalen terwijl ik 3 maanden later in het systeem nog steeds als onder bewindvoering stond wanneer ik naar de winkel ging enzo. Dat was heel beschamend. Ik weet dus niet waarom ik zoveel geld moest betalen want de bewindvoerder heeft dat dus nergens laten aanpassen."

"Mijn ex stond ook onder bewindvoering en maanden nadat dit beëindigt was, was dit nog niet aangepast in het systeem - toen ben ik naar de vrederechter gestapt en heb ik 700 euro teruggekregen die we zagezegd schuldig waren aan de bewindvoerder."

Ook moeten mensen soms extra geld betalen omdat hun bewindvoerder besloten heeft om bijvoorbeeld om hun huis te verkopen, dit terwijl de cliënt het hier niet mee eens is. Dit roept opnieuw gevoelens van frustratie en wrok op bij mensen in zo'n situatie.

Het betalen van een bewindvoerder is ook moeilijk te accepteren als er geen enkele vorm van communicatie is tussen de cliënt en de bewindvoerder. Mensen hebben dan het gevoel dat de bewindvoerder niets voor hen doet en begrijpen dus ook niet waarom ze hem/haar zouden moeten betalen. Daarnaast zijn er ook cliënten die regelmatig te maken krijgen met het laattijdig ontvangen van hun leefgeld of betalingen die te laat uitgevoerd worden, waardoor cliënten extra aanmaningskosten krijgen (hierover meer in de volgende alinea) of mensen die geen jaarverslag ontvangen. Zeker wanneer er zaken mislopen binnen de bewindvoering is er weinig begrip voor de kosten die men moet betalen aan de bewindvoerder. Als er wel een goed contact is, is er ook veel meer begrip voor de kosten die bewindvoering met zich meebrengt.

“Mijn bewindvoerder is heel betrokken, maar dat heeft ook een nadeel: hierdoor rekent hij veel extra kosten aan. Ik beschouw dit als een investering want ik krijg veel uitleg en heb een goed contact. Het is bijvoorbeeld mijn eigen keuze dat mijn bewindvoerder 2x per jaar aanwezig is op mijn zorgoverleg.”

Wat als het misloopt?

Bij veel van de bevraagde mensen onder bewindvoering loopt er regelmatig iets mis.

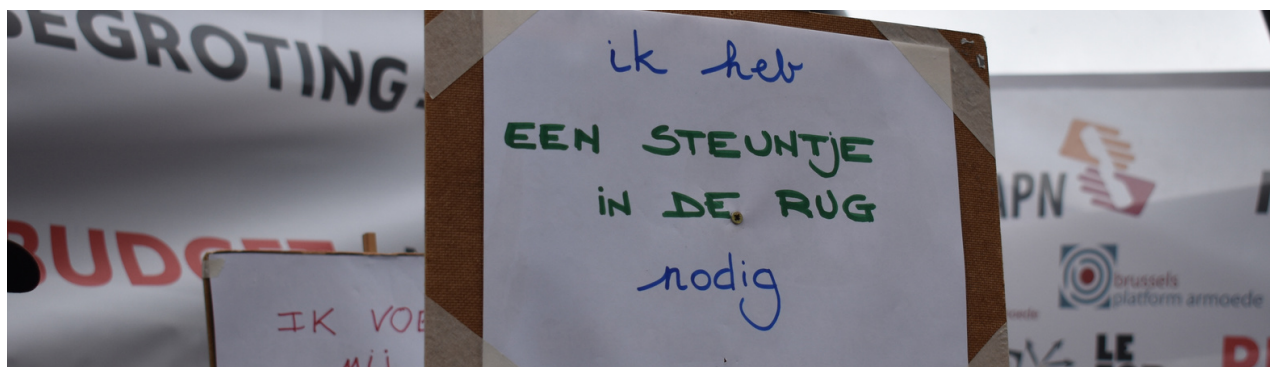
Ze krijgen bijvoorbeeld een aanmaning in de bus omdat een bepaalde factuur niet betaald zou zijn geweest. Of schulden lopen alleen maar verder op sinds ze onder bewindvoering staan. Terwijl dit de verantwoordelijkheid van de bewindvoerder is. Soms worden rekeningen zo lang niet betaald dat er extra invorderingskosten worden aangerekend. Deze moet de cliënt dan ophoesten, terwijl het de bewindvoerder is die hier in gebreke blijft. Mensen onder bewindvoering kunnen namelijk niet zelf hun rekeningen betalen. Vaak wordt er ook geen rekenschap afgelegd tegenover de cliënt wanneer dit gebeurt. **Een verontschuldiging en een uitleg hoe dit kan gebeuren zou wel het minste zijn dat een cliënt in zo'n situatie mag verwachten (2).**

“Ik was naar het containerpark geweest om een aantal zaken weg te gooien. Er was met de bewindvoerder afgesproken dat hij de rekening achteraf zou terug betalen. Ik heb verschillende mails en brieven gestuurd met het betalingsbewijs erbij, maar hij reageerde niet. Uiteindelijk is een vriend die de bewindvoerder ook kende, tussengekomen. Pas dan heeft hij betaald.”

“Ik heb eens een aanmaning gekregen voor een rekening van 3 euro van het ziekenhuis. Die rekening moest ik dan in haar brievenbus steken, ik mag ze niet zelf aan haar afgeven. Ik heb er dan maar opgeschreven dat het een aanmaning was en dat ze die dringend moest betalen. Ik denk dat het nu wel in orde zal zijn, want ik heb er niks meer van gehoord.”

“Mijn bewindvoerder betaalde mijn apotheker maandenlang niet, hierdoor kreeg ik op een bepaald moment geen medicatie meer mee, pas zo kwam ik dat te weten.”

“Ik begrijp niet hoe ik schulden kan maken als ik zelf geen toegang heb tot mijn geld. Toch ben ik wel degene die ervoor moet opdraaien als het gebeurt.”

Het is ook onduidelijk wie allemaal op de hoogte is van de bewindvoering van een bepaalde persoon. Dit wordt geregistreerd op de identiteitskaart, maar hoe met deze gegevens wordt omgegaan en wie allemaal op de hoogte wordt gebracht, is onduidelijk.

2. Het gaat hier om mensen van wie de bewindvoerder alle post ontvangt of die rekeningen en informatie tijdig aan de bewindvoerder bezorgen en waarbij de bewindvoerder in gebreke blijft, niet om mensen die zelf te laat rekeningen bij de bewindvoerder binnenbrengen.

“Normaal zaten wij onder budgetbeheer bij het OCMW, maar achter onze rug om hebben de hulpverleners besloten ons naar bewindvoering te sturen. Nu hebben we plots schulden. Als onze vertrouwenspersoon een mail stuurt om de bewindvoering te vragen een rekening te betalen, antwoordt ze zelden of niet. Terwijl andere hulpverleners wel op de hoogte worden gebracht van onze financiële situatie. Ik hoor dan bijvoorbeeld via begeleid wonen dat onze schulden nog meer zijn opgelopen.”

Het probleem is dat er **geen duidelijke en toegankelijke klachtenprocedure is waar cliënten terecht kunnen bij dit soort problemen**. Op dit moment kunnen zij enkel een verzoek indienen bij de vrederechter. Deze drempel is enorm hoog voor de meeste mensen onder bewindvoering. Mensen weten ook niet dat ze dit mogen of durven ze niet. Ze zijn bang dat ze niet geloofd zullen worden of dat de vrederechter niet naar hen zal willen luisteren, maar de bewindvoerder gelijk zal geven omdat zij elkaar goed kennen. Zelfs al is er een uitspraak van de vrederechter, dan nog leggen bewindvoerders dit soms naast zich neer. Er is dan ook geen verdere controle en de cliënt weet niet welke stappen hij/zij nog verder kan ondernemen.

“De vrederechter heeft duidelijk gezegd dat ze een keer per jaar een gesprek met mij moet doen en dat ik recht heb op uittreksels maar dat gebeurt niet. Ik weet niet wat ik verder nog kan doen om dit toch te krijgen.”

“Ik heb het gevoel dat mijn privacy wordt geschonden en ik weet helemaal niet wat er met mijn geld gebeurt. Ik heb geen idee waar ik terecht kan met mijn vragen of problemen en hoe ik uit bewindvoering kan geraken.”

Controle op bewindvoerders is noodzakelijk zodat uitwassen als bovengenoemde situaties niet meer kunnen voorkomen. Daarnaast zou een **onafhankelijke ombudsdienst** moeten opgericht worden waar mensen op een laagdrempelige manier klacht kunnen neerleggen als zij vinden dat hun bewindvoerder fouten maakt of zijn verplichtingen niet nakomt. Momenteel bestaat er een Steunpunt Bewindvoering in West-Vlaanderen, Antwerpen, Leuven en Oost-Vlaanderen. Dit is een samenwerking tussen de zorgsector, advocaten en vrederegerechten die regelmatig bijeenkomen om te kijken wat er beter kan binnen de procedure bewindvoering. Je kan ook zelf contact opnemen om zaken aan te kaarten of klacht neer te leggen. Echter is dit een privé initiatief dat niet overal in België beschikbaar is. Terwijl mensen onder bewindvoering uit andere regio's in het land evenveel recht hebben op een ombudsdienst. Daarnaast is dit geen onafhankelijk orgaan aangezien vrederechters en advocaat-bewindvoerders zelf betrokken partij zijn. Een onafhankelijke dienst, onder toezicht van de overheid, voor heel België is noodzakelijk.

Rechten van de cliënt

Cliënten zijn vaak niet of niet voldoende op de hoogte van hun rechten. Zoals in het begin van dit dossier reeds vermeld, ontbreekt het mensen aan voldoende mentale ruimte om op het kennismakingsgesprek bij het vredegericht alle informatie op te nemen. **Een korte nota op papier in heldere en toegankelijke taal, zou hier soelaas kunnen bieden.** Dan kunnen mensen achteraf, eens ze wat bekomen zijn, al hun rechten rustig nalezen.

"Ik heb wel vaak het gevoel dat bewindvoerder graag misbruik maken van de kwetsbaarheid van hun cliënten. Ze gaan ervan uit dat je niet op de hoogte bent van je rechten. Als je dan een tussenpersoon inschakelt, daar houden ze echt niet van. Ik had een vriendin als contactpersoon ingeschakeld om meer uitleg te vragen over mijn jaarrekening omdat ik dat niet begreep. Toen was ze heel kwaad geworden, mijn vriendin wou zelfs niet herhalen wat ze allemaal tegen haar had gezegd, dan weet je wel hoe erg het is. Nu durf ik niets meer aan haar te vragen en heb ik mijn broer ingeschakeld."

"Ik mis het heel erg om op vakantie te gaan, dat mag niet van de bewindvoerder. Op dit moment van het jaar wordt mijn vakantiegeld uitbetaald, maar ik weet niet wat daarmee gebeurt. Ik heb geen schulden en begrijp niet waarom ik geen deel van mijn vakantiegeld krijg om een weekje weg te kunnen gaan, daar dient dat toch voor."

Als mensen wel op de hoogte zijn van hun rechten, hebben ze het gevoel dat ze afhankelijk zijn van de goedwil van de bewindvoerder. Daarnaast is de enige stap die zij verder kunnen ondernemen, een verzoek indienen bij de vrederechter. Zoals hierboven reeds vermeld is dit allesbehalve een evidentie.

Opnieuw, ook om de rechten van cliënten te respecteren is het plaatsen van bewindvoerders onder een onafhankelijk controleorgaan noodzakelijk. Net zoals het oprichten van een toegankelijke en laagdrempelige ombudsdienst waar mensen onder bewindvoering terecht kunnen wanneer ze het gevoel hebben dat hun rechten geschonden worden.

Gevoel van eigenwaarde

Bewindvoering is een ingrijpende procedure die (afhankelijk van de soort) impact heeft op zeer belangrijke aspecten van iemand zijn/haar/hun leven. Veel mensen onder bewindvoering hebben veel moeite met toestemming moeten vragen om bepaalde noodzakelijke aankopen te mogen doen, zoals het vervangen van een kapot huishoudtoestel of het aankopen van nieuwe noodzakelijke kleding. Ook het feit dat ze dit telkens moeten bewijzen door het aankoopbewijs aan de bewindvoerder te bezorgen is moeilijk. **Het geeft het gevoel dat ze geen vertrouwen krijgen van hun bewindvoerder en daardoor is het ook moeilijk om vertrouwen van de cliënt te verwachten. Daarnaast wordt het als betuttelend beschouwd.**

“Dat is toch enorm betuttelend dat je mensen gaat zeggen waar ze moeten winkelen. Gewoon al het idee dat mensen winkels moeten aflopen om prijzen te vergelijken terwijl je dit tegenwoordig allemaal online kan doen.”

Veel bewindvoerders houden ook weinig tot geen rekening met **nieuwe manieren van aankopen doen zoals online shopping**. Dit terwijl bij grote online winkels zoals Bol.com via overschrijving betaald kan worden. Zo zou de cliënt zijn/haar/hun product kunnen kiezen en de overschrijving aan de bewindvoerder bezorgen die deze dan rechtstreeks kan betalen. Helaas is hier vaak weinig bereidheid toe.

Ook gebeurt het dat **de reactie van winkelmedewerkers aan de kassa denigrerend is**; ze delen bijvoorbeeld op luide toon mee dat men een bepaalde aankoop niet kan doen of dat ze de rekening dan naar de bewindvoerder zullen sturen. Externen zijn vaak niet opgeleid om discreet om te gaan met zulke situaties. Het leidt ertoe dat mensen zich schamen en in de grond kunnen wegzakken, zeker als er nog andere mensen in de winkel aanwezig zijn. Dit gebeurt ook bij bankloketten, andere sociale diensten en overheidsdiensten.

“In het begin keken mensen me aan als ik niet moest betalen bij de apotheek. Dat is echt een gevoel van schaamte dat je moet overwinnen. Uiteindelijk went het wel, maar het blijft toch moeilijk.”

Daarnaast was 2024 een verkiezingsjaar waarbij **veel mensen onder bewindvoering niet begrepen waarom ze niet mochten gaan stemmen**. Velen zijn naar het gemeentehuis gegaan omdat ze geen stembrief hadden ontvangen. Daar kregen ze (al dan niet op luide toon) te horen dat ze niet mogen stemmen als ze onder bewindvoering staan. Voor veel mensen die nog maar een aantal jaar onder bewindvoering staan, was dit een schok, **ze voelden alsof hun burgerrechten hen waren afgepakt en ze geen deel meer uitmaakten van de samenleving**.

In het algemeen voelen mensen onder bewindvoering zich vaak behandeld als een klein kind, ze voelen zich niks meer waard omdat ze nergens meer zeggenschap over hebben.

"Ik zit al 20 jaar onder bewindvoering. Eerst was dat mijn mama, daarna een advocaat. Ik heb het gevoel dat ze alles afpakt, ik heb niks meer te zeggen over mijn geld/leven. Ze beslist over alles, niet enkel de grote uitgaven, maar ook kleine. Ik heb het recht om haar 1x per jaar te zien, maar dat gebeurt niet. 1x per jaar krijg ik een overzicht (van alle uitgaven/huidige financiële stand van zaken) zonder enige vorm van uitleg."

Dit heeft een enorme **negatieve impact op het mentaal welbevinden** van mensen onder bewindvoering. Vaak leidt dit tot mentale problemen, depressies, zelfmoordgedachten, opnames in de psychiatrie en is het meest schrijnende geval ook tot daadwerkelijke zelfmoord.

"Het grootste probleem als je een bewindvoerder hebt, is dat je niks meer van controle hebt over je leven. Ik was 20 jaar en mijn leven is daar gestopt, je hebt niks meer te zeggen. Ze hebben mijn leven afgepakt, ik heb letterlijk levenslang gekregen. Ik wou op bepaalde momenten zelfs zelfmoord plegen. je moet je dat inbeelden, je hebt als twintigjarige een rechtszaak boven je hoofd hangen omdat je de verkeerde mensen vertrouwd. Ik zat er helemaal door en ik geraakte dan ook nog eens verslaafd aan pillen."

"Bij ons was het 4 jaar lang dat we er mee gingen slapen en er mee opstonden. Ik durf niks meer aan hulpverleners te vertellen als gevolg van die bewindvoering, het vertrouwen is volledig weg."

De impact van bewindvoering op mensen hun gezondheid is niet enkel mentaal, maar ook **fysiek**. De onwetendheid, het gebrek aan goede communicatie en het gevoel enorm beperkt te zijn in de keuzes die men kan maken, leiden tot enorm veel **stress**. Daarnaast wordt **gezonde (en dus dure) voeding vaak onbetaalbaar** voor mensen die moeten rondkomen met een beperkt budget.

“Ik jaag me daar echt in op omdat het altijd moeilijk gaat bij mij. Als er iets kapot is, als ik nieuwe kleding nodig heb, iets extra vraag, het duurt altijd weken en vaak krijg ik het helemaal niet. Mijn dokter zei dat als ik zo voort doe ik nog een hartinfarct ga krijgen.”

Ook de impact op de gezondheid (zowel mentaal als fysiek) van partners en kinderen van mensen onder bewindvoering verdient meer aandacht. **Bewindvoering heeft namelijk invloed op het hele gezin en zelfs het bredere netwerk van de persoon onder bewindvoering.**

Aanbevelingen

Hierboven hebben we kort geschetst hoe in theorie de aanvraag van bewindvoering gebeurt en hoe een bewindvoering zou moeten verlopen. De talloze signalen die we opvangen van mensen onder bewindvoering uit onze verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen, vertellen echter een ander verhaal. **In realiteit gaat het er vaak toch net iets anders aan toe dan hoe het proces beschreven wordt.** Na het aanhalen van alle signalen en getuigenissen van ervaringsdeskundigen onder bewindvoering, is het tijd om na te gaan wat er moet verbeteren binnen bewindvoering om het proces voor alle betrokkenen draaglijk te maken. De onderstaande aanbevelingen werden door de ervaringsdeskundigen onder bewindvoering zelf geformuleerd. Deze worden aangevuld met goede praktijken die reeds bestaan, al dan niet enkel lokaal of breder in België.

- **Bezorg nog voor de zitting op het vreedegerecht aan mensen een brochure of een korte nota waarin in heldere en toegankelijke taal uitgelegd wordt wat bewindvoering juist is en welke impact dit heeft op het verdere leven.** Leg in de brochure ook de rechten en plichten van de cliënt en de bewindvoerder uit. De persoon die de aanvraag tot bewindvoering doet, dient de brochure te overlopen met de cliënt. Andere hulpmiddelen zoals het filmpje van Wikifin over bewindvoering kunnen ook gebruikt worden
- **Verklaar aanvragen tot bewindvoering die gebeuren zonder medeweten van de cliënt nietig** en laat een nieuwe aanvraag indienen met medeweten van de betreffende persoon
- **Gebruik toegankelijke taal** tijdens zittingen en de verdere procedure van bewindvoering. Vermijd juridische termen zo veel mogelijk, zet afspraken in begrijpbare taal op papier en geef deze mee aan de cliënt. Zo kan de cliënt ook nadien de gemaakte afspraken raadplegen als hij/zij/hun meer mentale ruimte en rust heeft

“De advocaat leefde de afspraken die gemaakt werden op het overleg niet na, maar er was niets dat ik hier aan kon doen. Hij deed uiteindelijk gewoon wat hij wou en er is niemand die dat controleert.”

- **Bewindvoering kan nooit een alternatief zijn voor dienstverlening die afgebouwd wordt,** zoals budgetbegeleiding of budgetbeheer
- **Wees toegankelijk via het click-call-connect principe.** Fysieke dienstverlening is noodzakelijk voor sommige cliënten:
 - Geef bij het eerste kennismakingsgesprek een weekschema mee aan de cliënt waarop duidelijk staat aangegeven welke dagen/dagdelen jij als bewindvoerder telefonisch bereikbaar bent en op welke momenten niet
 - Maak minstens eenmaal per jaar een fysieke afspraak met cliënten die hierom vragen
 - Communicatiekanalen zoals WhatsApp kunnen voor een meer toegankelijke communicatie zorgen

“Mijn bewindvoerder heeft ongeveer 80 cliënten. Toch weet ik dat als ik via WhatsApp stuur, ik binnen de dag een kort antwoord ontvang en daarbovenop nog een mail krijg met uitleg.”

- Beantwoord mails en telefoons binnen een redelijke termijn
- Neem een maatschappelijke assistent aan om zaken aan cliënten uit te leggen. Deze mensen zijn opgeleid om met de doelgroep te werken en kunnen dus ook een brug vormen tussen cliënt en bewindvoerder om de communicatie vlotter te laten verlopen
- **Verplicht een vorming rond armoede voor bewindvoerders** zodat ze de omgang en communicatie met hun cliënten beter kunnen afstemmen op de noden van de cliënt

“Bewindvoerders zouden een basisopleiding armoede moeten krijgen want ze weten echt niet wat dat is.”

- **Waarborg de rol van vertrouwenspersoon als brugfiguur** tussen cliënt en bewindvoerder door de cliënt zelf zijn/haar/hun vertrouwenspersoon te laten kiezen indien mogelijk
- **Bezorg cliënten die dit vragen een maandelijks overzicht van inkomsten en uitgaven en een vordering van de afbetaling van eventuele schulden.** Voor cliënten die digitale toegang hebben en over voldoende vaardigheden beschikken kan een aangepaste versie van de bankapp een goed alternatief zijn. Dit geeft hen een minimaal gevoel van controle en zeggenschap over hun leven.

“Een keer per maand kan ik een afspraak maken met de bewindvoerder en dan overlopen we samen mijn rekening: wat is er betaald, hoeveel inkomsten heb ik die maand, hoeveel staat er nog op mijn rekening. Zo ben ik goed op de hoogte van mijn situatie. Hij doet dit niet automatisch, maar als ik het vraag, krijg ik wel altijd een afspraak.”

“Ik kan enkel via de bankautomaat zien of mijn leefgeld gestort is en hoeveel ik nog heb. Ik moet elke keer eerst naar de bank om te zien of het geld op mijn rekening staat. Sinds de hervorming van De Lijn heb ik nog maar 3 bussen per dag en waar ik woon is er geen bank. Vaak komen de bussen ook niet opdagen. Vroeger via het OCMW kreeg ik elke maand een papieren overzicht van mijn rekening. Ik begrijp niet waarom dat nu niet meer kan”

- **Indexeer** leefgeld en automatisch
- **Motiveer negatieve beslissingen** over extra (leef)geld, ook mondeling indien nodig
- **Vertrek vanuit vertrouwen** om een goede relatie op te bouwen met je cliënt: vertel aan de cliënt wat het beschikbare budget is, maar laat de keuze van winkels of eventueel online shopping over aan de cliënt. Lukt dit niet, dan kan er overgegaan worden tot strengere manieren van aankopen doen
- Bezorg bij aanvang van de bewindvoering een **duidelijk overzicht van de jaarlijkse vaste kosten van bewindvoering**. Omschrijf ook extra kosten en welk inkomen in aanmerking komt voor betaling van de bewindvoering. Kan deze bijvoorbeeld ook eenmalige premies meerekenen in het inkomen waarvan hij/zij een percentage als loon krijgt?
- **Schort de betaling van de bewindvoerder op wanneer die zijn/haar wettelijke verplichtingen niet nakomt** zolang hij/zij in gebreke blijft
- Richt een **onafhankelijke ombudsdienst** op met een duidelijke procedure waar cliënten terecht kunnen voor klachten omtrent de bewindvoering
- **Plaats bewindvoerders onder een onafhankelijk controleorgaan** en schors hen wanneer zij hun wettelijke verplichtingen meermaals niet nakomen
- Op lokaal niveau worden er soms **vergadergroepen met alle lokale bewindvoerders gehouden om van elkaar te leren**. Rol deze overlegorganen uit over heel België zodat bewindvoerders van elkaar kunnen leren. Dit moet wel gebeuren met respect voor de GDPR-wetgeving
- **Beperk het maximum aantal bewindvoeringen per bewindvoerder** om de kwaliteit van de lopende bewindvoeringen te waarborgen

Conclusie

Bewindvoering is een beschermingsmaatregel die noodzakelijk is voor sommige mensen in onze samenleving. Ben je na ziekte of een ongeval, al dan niet tijdelijk, niet meer in staat om zelf beslissingen te nemen, dan is bewindvoering een goede oplossing. Net zoals bij mensen met mentale of psychische beperkingen. Voor die groepen is bewindvoering noodzakelijk en is het goed dat dit systeem bestaat. Helaas loopt er nog veel mis, zowel bij de aanvraag en start van de bewindvoering als bij het verdere verloop en de beëindiging ervan. Een eerste groot probleem is **het gebrek aan regelgevend kader en onafhankelijke controle op bewindvoering**. Hierdoor kunnen bewindvoerders naar eigen goeddunken de bewindvoering invullen. Het resultaat is dat veel mensen willekeur ervaren en niet begrijpen waarom sommige zaken beslist of geweigerd worden. Een duidelijk wetgevend kader – met ruimte voor maatwerk – en een toegankelijk, onafhankelijk controleorgaan voor bewindvoering zijn hier belangrijke oplossingen.

Een tweede belangrijke aspect is **het gebrek aan communicatie op maat van de cliënt**. Juridisch jargon, onbereikbaarheid, digitalisering, onduidelijke en moeilijke communicatie en een gebrek aan kennis over de leefwereld van de cliënt zijn daar belangrijke elementen van. Dat kan zowel bij de cliënt als bij de bewindvoerder leiden tot onbegrip, frustraties en zelfs woede waardoor de communicatie nog slechter loopt. Het is als het ware een vicieuze cirkel. Er kwamen in gesprekken met ervaringsdeskundigen een aantal mogelijke oplossingen naar voren: heldere afspraken op papier, duidelijke communicatie over de beschikbaarheid van de bewindvoerder, het gebruik van communicatiemiddelen zoals WhatsApp die meer op maat van de cliënt zijn en een verplichte vorming voor alle bewindvoerders over de impact van armoede. Maatwerk is hier het sleutelwoord. Het is de taak van de bewindvoerder om zijn of haar communicatie aan te passen aan de noden van de cliënt.

Ook **het jaarverslag is een belangrijke drempel in het huidige verloop van bewindvoering**. Allereerst is dat verplicht, maar er zijn nog veel bewindvoerders die het verslag niet bezorgen aan hun cliënt. Daarnaast is het onbegrijpelijk voor cliënten. Een jaarlijkse fysieke afspraak om het jaarverslag duidelijk toe te lichten, kan het probleem oplossen. Ook hier is toegankelijke en heldere communicatie cruciaal. Inzicht in het jaarverslag vergroot het gevoel van zelfvertrouwen en zeggenschap over het eigen leven bij de cliënt. Beiden hebben dan weer een positieve impact op het zelfbeeld en de mentale gezondheid van mensen onder bewindvoering.

Wat hier nauw bij aansluit is het **verkrijgen van inzicht in de financiële situatie**. De oplossing ligt voor het grijpen: steeds meer banken ontwikkelen een speciale versie van hun bankapplicatie die mensen onder bewindvoering toelaat om te kijken welke inkomsten en uitgaven er zijn op hun rekeningen zonder dat ze zelf betalingen kunnen doen. Zo kunnen mensen toch inzicht verwerven in de huidige financiële situatie. Opnieuw is dat een cruciaal element in het versterken van het gevoel van zeggenschap over het eigen leven. Voor mensen die niet met een applicatie kunnen werken, blijven maandelijks papieren bankafschriften de beste oplossing.

Daarnaast moet er **vooraf duidelijkheid geschapen worden in de kosten van bewindvoering**. Duidelijkere wetgeving over de zogenaamd extra kosten die bewindvoerders aanrekenen, is noodzakelijk. Ook moet er een mogelijkheid bestaan om de betaling van de bewindvoering (tijdelijk) stop te zetten bij ernstige problemen, zoals laattijdige betalingen door de bewindvoerder, of het niet naleven van basisvoorwaarden voor de bewindvoering, zoals het bezorgen van de jaarafrekening en toegankelijke communicatie naar de cliënt. De betaling kan na controle door een onafhankelijke derde eventueel verder gezet worden als blijkt dat de bewindvoerder geen fouten maakt en zich aan de wettelijke kaders houdt. Is dat niet het geval, wijs dan aan de benadeelde cliënt automatisch een nieuwe bewindvoerder toe zonder dat de opgeschorte betaling door de bewindvoerder opgeëist kan worden.

Meer aandacht voor de mentale impact die bewindvoering heeft op mensen is noodzakelijk. De klachten over depressies, mentale gezondheidsproblemen en zelfs zelfmoordgedachten en -pogingen zijn extreem zorgwekkend. Het kan niet zijn dat een procedure die in het leven geroepen is om mensen te helpen, die gevolgen teweegbrengt. De impact van een volledig verlies over het zeggenschap van je eigen leven, is enorm zwaar. Meer inzicht in wat bewindvoering teweegbrengt bij cliënten is nodig. Samen op zoek gaan naar manieren om het gevoel van zeggenschap zo groot mogelijk te houden bij cliënten kan een oplossing bieden. Een duidelijk stappenplan op maat van de cliënt waarbij die geleidelijkaan opnieuw meer verantwoordelijkheden krijgt, is daarbij cruciaal. Een evenwaardige relatie waarbij de cliënt samen met de bewindvoerder beslissingen neemt waar mogelijk, mag ook niet ontbreken.

In essentie zou bewindvoering individueel maatwerk moeten zijn, met een duidelijk regelgevend kader waarbinnen gehandeld kan worden. Duidelijke besluitvormingsprocessen en onafhankelijke, toegankelijke klachtenprocedures en ombudsdiensten zijn essentieel als een cliënt het gevoel heeft dat zijn of haar rechten geschonden worden. Heldere informatie in klare taal op maat van de cliënt, een begrijpbaar jaaroverzicht en toegankelijke communicatie spelen een belangrijke rol in het al dan niet goed verlopen van een bewindvoering. Bewindvoerders dienen inzicht te hebben in de leefwereld van hun cliënten zodat er meer begrip bij bepaalde situaties of gedrag is. Garandeer een menswaardig bestaan door een voldoende hoog leefgeld toe te kennen. Het kan niet zijn dat mensen die onder bewindvoering staan, gedwongen worden om in armoede te leven. **Tot slot mag de afbraak van sociale dienstverlening, zoals budgetbegeleiding en budgetbeheer, nooit een reden zijn om iemand onder bewindvoering te zetten.**

FOTOLEGENDE

- p.12 (links) – Mensen voor Mensen
- Alle andere foto's zijn van het Netwerk tegen Armoede

BRONNEN

Filmpje bewindvoering gemaakt door FSMA, Wikifin, BiZ, SAM vzw en Similes: [Bewindvoering in beeld](#)

Brochure Bewindvoering van Budget in Zicht. (2021). <https://budgetinzicht.be/wp-content/uploads/2021/12/BewindvoeringInZicht.pdf>

Vlaamse Overheid, <https://www.vlaanderen.be/gezondheid-en-welzijn/conflicten-en-misdrijven/na-een-veroordeling/bescherming-en-bewind-voor-meerderjarigen>

Contact

Vooruitgangstraat 323 b6
1030 Brussel

02 204 06 50

info@netwerktegenarmoede.be

www.netwerktegenarmoede.be

ondernemingsnummer
0864.536.155

